

Veteriner Hekim
Dr. Filiz Demirel:

'Doğal ortamdan koparılan hayvanların satışı kesinlikle önlenmelidir'

DR. FİLİZ DEMİREL (ÖZDOĞAN), 1984 yılında İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesini derece ile bitirdi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde gıda kontrol müfettişliği, Fatih Hayvan Hastanesinde poliklinik veteriner hekimliği gibi görevlerde bulundu. Eşyle birlikte Iroquois Falls Animal Hospital'da 1996 yılına kadar çalışan Filiz Demirel 1996 yılında kurdukları İstanbul Kuş, Egzotik ve Pet kliniğinde Kanatlı Hayvanlar Veteriner Hekimi olarak mesleğine devam etmektedir. Demirel İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesinde doktora çalışmasını bitirerek Dr. ünvanını almıştır. Klinisyen Veteriner Hekimleri Derneği'nin kuruluşunda da önemli hizmetleri olmuştur.

Filiz Demirel, Association of Avian Veterinarians, Veterinary Information Network (VIN), Klinisyen Veteriner Hekimleri Derneği, International Academy of Veterinary Pain Management, FECAVA, WSAVA, İstanbul Veteriner Hekimleri Odası, TSAVA gibi kuruluşların üyesidir.

Kliniğiniz aynı zamanda bir kuş hastanesi. Sizleri Kuş Hastanesi kurmaya sevk eden etmenler nelerdi? Kuşlar ve kuş hastalıkları konusunda nasıl uzmanlaştiniz?

Ülkemizde çok büyük bir kesim kendilerine pet olarak kuşları seçmektedir. Bu hem kuşların bakımlarının daha kolay olduğu hem de diğer evcil hayvanlara göre bakımlarının daha ekonomik olabileceği düşüncesiyle ortaya çıkan bir tercih olduğunu düşünmekteyiz. Tabii kuşlarla duygusal bağımlılığı da göz ardı etmemek gere-

"Doğadan koparılan bir kafes içerisine kapatılan bir kuşta sağlık problemlerinin ortaya çıkmaması mümkün değildir."

kir. Yıllardır sizin de bildiğiniz gibi ülkemizde hemen her türden kuş satışı yapılmaktadır. Yurt dışından kuş ithalatı yapılmakta, kuş üretimhanelerinin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Tüm bu gelişmelerin yanında unutulmaz bir şey vardı. Bu kuşların da birer canlı oldukları ve bu sevimli yaratıkların da sağlık gereksinimleri oldukları gerçeği göz ardı edilmekteydi.

Sağlık gereksinimleri konusunda danışılan ilk müracaat ne yazık ki kuş satıcıları olmaktadır. Halen daha birçok kuş sahibinin sağlık sorunlarıyla ilgili başvurdukları ilk yer kuşçular olmaktadır. Kuş sağlığı sanıldığı kadar basit bir problem değildir. O kadar geniş bir dal ki. Beslenmelerinden tutun da içerisinde yaşadıkları kafes, ortamı, oda sıcaklığı, nem oranı, evdekilerin davranışlarına varıncaya kadar bir çok ögeyi içerisinde barındıran bir konu. Biz bu

hayvanlara bilimsel olarak sağlık hizmetlerini verecek bir kurumun olmadığını gördük. Bu konuda uzman bir kuruluş olarak hem meslektaşlarımızı hem de kuş sahiplerini bilgilendirerek bu dostlarımıza yardımcı olmamız gerektiğini düşünerek bu yola çıktık.

"Kliniğimizde randevu sistemi ile çalışmaktayız. Çünkü bir kuşa, bu kuş muhabbet kuşu da olsa, 2 saate yakın zaman ayırıyoruz. Dolayısı ile günlük 4-5 hastadan fazlasını kabul edemiyoruz. İlk yarım saat kuş sahibini kuşların gereksinimleri, beslenmeleri ve hastalıkları hakkında bilgilendirmeye çalışıyoruz. Daha sonra da kan testleri ve laboratuvar testlerini yapıyor, röntgenlerini çekiyor, sonuçlarını değerlendiriyor ve uygun bir tedaviye başlıyoruz. Kuşların hastalıklarında zaman çok değerlidir. Ve uygun tedaviye hemen başlamak gerekir. Aksi takdirde bu küçük canlılara yardımcı olamayız."

Uzmanlaşma konusuna gelince, biz kendimizi bu konuda "uzman" olarak tarif etmiyoruz. Bizler kuş sağlığı konusunda hizmet vermek istedik ve başladık. Önemli olan istemek ve amaca ulaşmak için var olan tüm olanakları optimum düzeyde kullanmaktır.

Kuşlar konusunda gerek ulusal gerekse uluslararası kongreler, kitaplar, dergiler, meslek içi eğitim programlarını takip ederek kuş hastalıkları ve bakımı konusunda gerekli donanımına sahip olma yolunda büyük bir adım attığımızı düşünüyorum. Uzun süre Kanada ve ABD'de ekip olarak çalışmamız bu konuda kendimizi daha iyi geliştirmemize büyük bir katkı sağlamıştır.

Hastanenizde kuşlarla ilgili hangi işlemler yapıyor?

Kuşlarla ilgili aklınıza ne geliyor mesela? Bir muhabbet kuşunu ele alalım. Sağlıklı olduğunu ve bize genel kontrol için geldiğini varsayalım.

Önce kuş sahibini uzun uzadıya dinliyoruz. Beslenmesinden, kuşun günlük aktivitelerine, dışkılamasına, oyuncaklarına, evdeki birey sayısına, sigara içilip içilmediğine, daha önce kuş bakıp bakmadıklarına, kafes ölçülerine, serbest olarak uçup uçmadığına, açıkta kuşun tüketebileceği metal ürünler bulunup bulunmadığına ve daha birçok konuda gerekli bilgileri alıyoruz. Kuş sahibine çeşitli sorular sorarak daha fazla bilgi sahibi oluyoruz. Daha sonra genel muayenemiz başlıyor. Önce kuşu kafesinde yaklaşık 5 dakika boyunca izliyoruz. Duruşu, tüylerinin durumu, gözleri, gagası, yemliği, kafesin temizliği, dışkı, dışkısının kıvamı, etrafındaki sıvı miktarı, rengi, kafesinin boyutu vb. gözlemleri yapıyoruz. Bir kuşu muayene etmeden genel durumu konusunda bilgi sahibi olmak mümkün değildir. Yani o kuşa dokunmanız gerekir. Genel muayenesinde vücut ağırlığı, kaslarının yeteri kadar gelişmiş olup olmadığı, obez mi yoksa kilo kaybına uğrayıp uğramadığı, tüyler, gaga, göz ve kulak kontrolü, solunum tipi, solunum sesleri, karın bölgesinde şişlik olup olmadığı, kloakasına (anüs bölgesi) dışkı yapışık yapışmadığının muayenesini yapıyoruz.

Teşhise yönelik olarak kan sayımı, kan biyokimyası ki yaklaşık 10 testi içerir, gaga içi (konha), kursak, kloaka ve dışkı örneklerinin özel boyamaları, bilgisayarlı röntgen, DNA ile cinsiyet tayini, viral ve bakteriyel hastalıkların teşhis testleri, ekg, cerrahi hizmetlerini veriyoruz. Ayrıca halsiz, sıvı kaybına uğramış ve yiyemeyen kuşlara yoğun bakım ünitemizde optimum çevre ısı ve nem oranıyla sıvı tedavisi, ilaç tedavisi, kurtaktan beslemeyle yardımcı olmaya çalışıyoruz. Bilinmesi gereken en önemli konular-

Röportaj: Nuray Tayız

dan birisi de kuşların içme sularına konulan ilaçlardan yararlanamadıklarıdır. Biz bu ilaçları direkt olarak ağız yoluyla ya da enjeksiyon olarak uygulanmasının gerektiğini biliyoruz ve böyle yapıyoruz.

Hasta kuş yem yiyemez. Onun kendi kendisine yem yemesini beklemek yerine derhal özel tüplerle besleyerek güç kazanmalarına yardımcı oluyoruz. Bazen direkt olarak cerrahi müdahale ile boyun bölgesinden midesine besleme tüpünü gönderip sabitliyor böylece zorla beslemenin stresini yaşıtmıyoruz.

"Mesela siz bir kuşun tansiyonunun bakılabileceğini düşünür müydünüz? Biz bunu ABD den ithal ettiğimiz özel Doppler cihazımızla yapabiliyoruz. Damar içi sıvı tedavilerinde serumu özel cihazlarla ısıtarak veriyoruz. En son olarak İngiltere'den sadece kuş ameliyatlarında kullanılan cerrahi anestezi ventilatörümüzü ismarladık. Mikroprosesörlü bu cihaz kuşun normal hayatta yaptığı solunumu ameliyat esnasında da yaptırarak. Yani oksijen ve anestezi gaz oranlı olarak kuşa verilecek. Bu kontrollü anestezi demek. Daha az risk demek. Diğer bir hizmetimiz de kuşlar konusunda bugün her saati ABD' deki uzmanlarla konsültasyon yapabiliyoruz. Yani biz kuşa sadece bir kuş olarak değil bir birey olarak bakıyor ve ona göre hizmet veriyoruz."

Kuşların evcil yaşama geçtikten sonraki sağlık problemleri doğal yaşamlarındaki problemlerine göre farklılaşma gösteriyor mu? Varsa bu farklılıklar ve sebepleri neler?

Doğadan koparılan bir kafes içerisine kapatılan bir kuşta sağlık problemlerinin ortaya çıkmaması mümkün değildir. Doğal ortamlarında istedikleri gibi uçan, egzersiz yapan, özgürce beslenen kuşlar, evimize geldiklerinde artık bizim elimize bakmaya başlamaktadırlar. Yaşamlarını iç güdülerile özgürce değil, bize bağlı yaşamaktadırlar. Biz onlara ne versek onu yer, biz ne zaman istersek o zaman egzersiz yapar hale

"Biz kuşa sadece bir kuş olarak değil bir birey olarak bakıyor ve ona göre hizmet veriyoruz."

“Tüm evde bakılan muhabbet kuşları, Afrika Grisi papağanlar, sultan papağanları, Macaw ırkı papağanlar hemen hepsinde sıra ve sayı gözetmeksizin sağlık problemleri ortaya çıkıyor. En büyük handikapımız henüz kuş sahiplerinde rutin sağlık kontrolü alışkanlığının yerleşmemiş olması.”

gelmektedirler. Özellikle maddi değeri fazla olan Afrika Grisi papağanların yaşadıkları stresi anlatmak mümkün değildir. Çok ama çok kötü. O yüzden bu kuşların ülke içerisinde üretimhanelerde üretilmeleri ve bu üreticilerin desteklenmeleri gerektiğini savunuyoruz. Doğal ortamdan koparılan hayvanların satışı kesinlikle önlenmelidir. Bu hayvalarda stres ve kötü beslenme hemen her türlü sağlık probleminin kaynağı. Ayrıca kuş ithalatı insan sağlığı için de bazı ciddi tehditler getirmektedir. Bu konuda daha hassas davranmak gerekmektedir.

Hangi tür kuşlarda daha çok hangi sağlık problemleriyle karşılaşılıyor?

Tüm evde bakılan muhabbet kuşları, afrika grisi papağanlar, sultan papağanları, Macaw ırkı papağanlar hemen hepsinde sıra ve sayı gözetmeksizin sağlık problemleri ortaya çıkıyor. En büyük handikapımız henüz kuş sahiplerinde rutin sağlık kontrolü alışkanlığının yerleşmemiş olması. Eğer bir kuş bize hasta olarak getiriliyorsa ve biz ilk müdahale eden kliniksek bu kuşun en az 1 aydır hasta olduğunu düşünmek zordur.

Doğada avlanan olan kuşlar hastalıklarını diğer canlılara belli etmemek için maske takarlar. Ne zaman o maskeyi taşıyamaz hale gelirler, sahipleri kuşlarının hasta olduğunu anlar. Malesef çoğu zaman da tedavi için gecikmiş olarak kliniğimize başvurlar. Halbuki yılda 2 kez rutin kontroller birçok önemli ve can sıkıcı hastalığın önüne geçmemize katkı sağlayabilir. Hastalıkların büyük bölümü yanlış beslenme ve stresle ortaya çıkıyor. Ülkemizde “kuruma hastalığı” olarak bilinen “Megabakteriyozis hastalığı” (sindirim sisteminin bir tür mantar hastalığı) sultan papağanları, muhabbet kuşları ve afrika grisi pa-

pağanlarında çok sık gördüğümüz bir durum. Solunum sistemi hastalıkları, gut hastalığı, A vitamini, kalsiyum noksanlığı (özellikle jako papağanlarda yanlış beslenme sonucu çok sık görülmekte ve zamanında tedavi edilmezse kuşun kaybına neden olmaktadır), bumble foot adı verilen ayak yumuşak doku ve kemik enfeksiyonu, lipom (yağ tümörleri), karaciğer ve böbrek yetmezliği, atheroskleroz diğer sıklıkla teşhis ettiğimiz hastalıklar arasında yer almaktadır.

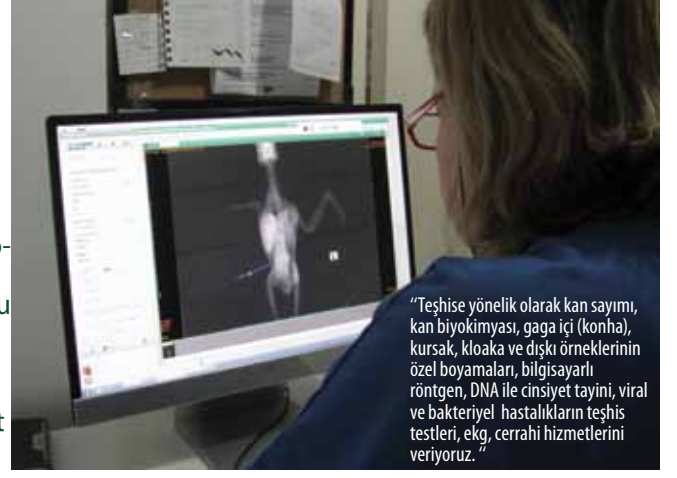
Evlerde beslenen kuşların türlerine göre nasıl beslenmeleri gerektiği konusunda bilgi verir misiniz?

Tohumla ve ay çekirdeği ile beslemeyi kesinlikle önermiyoruz. Doğadaki kuşlar doğada tohumun yanı sıra meyve, sebze hatta sinek, böcek yiyerek yaşamlarını devam ettirmektedir. Sadece bir kuşun tohum, fıstık veya ay çekirdeği ile beslenmesinin, bir çocuğun sa de ce cips yemesinden farkı yoktur. Çocuğumuzun tek gıdasının cips olmasına izin veremeyeceğimize göre evimizin bir bireyi olan kanatlı dostlarımızın da sadece tohum ağırlıklı beslenmelerine izin vermemeliyiz. Pelet yem yedirilmesi tavsiyemizdir, ancak bu yeme ulaşılamıyorsa bir kalp hastasının yiyebileceği herşeyi yağsız, tuzsuz ve şekeriz olması şartıyla kuşlarına verebiliriz. Küçük dostlarımızın güneş ışığından direk yararlanmalarını, geceleri mutlak karanlıkta 10-12 saat uyumalarını sağlamalıyız.

Kanatlı canlılar olan kuşların kafeste beslenmesi doğalarına aykırı değil mi? Kuş sahipleri onların doğal hayattaki şekliyle davranmalarına izin vermeliler mi?

Ben kuşları iki gruba ayırıyorum. 1- Kendi rızaları olmaksızın doğadan yakalanan evimize gelen kuşlar, 2- Doğa ve özgürlüğün ne demek olduğunu bilmeyen ve yumurtadan çıktktan hemen sonra insanla temasta bulunan kuşlar, 1. grup kuşlar siz ne yaparsanız yapın mutlu olamayacak grupdur. “Bülbülü koymuşlar altın kafese...” Bu kuşlar uzun süre insanlara alışamaz, siz ne zaman yaklaşırsanız çılgık çılgıca bağırır. Strese bağlı hastalıklar, tüy yolma bu grup kuşlarda çok sık görülür. 2. grup kuşların ise eğitilmesi çok daha kolaydır, daha cana yakındır. Çünkü başka yaşam bilmez, tanımazlar.

“Kuşların kafese kapatılmalarını onaylamıyoruz. Her gün birkaç saat bir yetişkinin gözetiminde serbest egzersiz yapmaları. Oda içinde uçarlarken duvar ve pencerelere çarpmaları sonucu kuşlar kendilerine zarar verebilirler. Bu istenmeyen durumu önlemek için buldukları ortama uyum sağlayana kadar kanat ayarının yapılması yararlı olabilir.”

“Teşhise yönelik olarak kan sayımı, kan biyokimyası, gaga içi (konha), kursak, kloaka ve dışkı örneklerinin özel boyamaları, bilgisayarlı röntgen, DNA ile cinsiyet tayini, viral ve bakteriyel hastalıkların teşhis testleri, ekq, cerrahi hizmetlerini veriyoruz.”

“Hasta kuş yem yiyemez. Onun kendi kendisine yem yemesini beklemek yerine derhal özel tüplerle besleyerek güç kazanmalarına yardımcı oluyoruz.”

Kuşlar ciddi kemiricilerdir. Serbest dolaşan kuşların bulunduğu ortamın onlara zarar verecek maddelerden arındırılmış olması gerekir. Yastık fermuarları, metal çerçeveler, bijuteri, perde ağırlıkları kuşların yaşamını tehdit edici unsurlardır. Mümkünse evimizde elma, armut, dut ağacı dallarından alalım ki kemirme iç güdülerini karşılasınlar, gagalarını törpülesinler. Jako (Afrika Grisi) ve macaw gibi büyük kuşlar için internetten göğüs tasmaları ismarlanabilir, güzel havalarda bununla dışarıda özgürce uçmaları sağlanabilir.

Tüm evcil hayvanlar açısından baktığımızda hayvanların ticari nesne şeklinde alınıp satılması hakkında neler düşünüyorsunuz?

Hiçbir canlının bir meta gibi alınıp satılmasını onaylamıyoruz. Tüm bu hayvanlar, insan ırkı var olmadan önce bu gezegende yaşıyorlardı. Dünya bizim yaşam alanımız olduğu gibi tüm canlıların da evidir. Köpeklerin satın alınıp apartman dairelerine hapsedilmeleri vicdanen beni rahatsız ediyor. Kediler çok daha özgür hayvanlar. Benim 2 kedim var, istedikleri zaman dışarı çıkıyor istedikleri zaman eve geliyorlar.

“Eğer evimizi paylaşmak için bir pet arkadaş istiyorsak tonla para verip satın

alacağımıza sokaklarda veya barınaklarda yaşayan bir kedi veya köpeği sahiplenebiliriz. Böylece bakıma ihtiyacı olan bir cana yardımcı olmuş oluruz. Herkes bu şekilde davranırsa evcil hayvan satışları da belki sona erer. Bir de evimize eğer bir pet arkadaş alacak evin annesinin onayının olması çok önemli.”

“Tohumla ve ay çekirdeği ile beslemeyi kesinlikle önermiyoruz. Doğadaki kuşlar doğada tohumun yanı sıra meyve, sebze hatta sinek, böcek yiyerek yaşamlarını devam ettirmektedir. Sadece bir kuşun tohum, fıstık veya ay çekirdeği ile beslenmesinin, bir çocuğun sa de ce cips yemesinden farkı yoktur.”

BIO PetActive

Onların sağlıklı, sizin mutlu olmanız için

www.biopetactive.com

BIO PetActive
Bir Mavi Kimya Ltd. Şti. Markasıdır